

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-24 ta' Ottubru, 2007

Citazzjoni Numru. 126/2003

Noel Calleja;

George Calleja,
U b'degriet tal-5 ta' Settembru, 2007,
il-ġudizzju ġie trasfuż f'isem Anna mart
Mikelangelo Calleja, Noel Calleja, u
Michelle aħwa Calleja, minflok George
Callejali miet fil-mori tal-kawża;

Michelle Calleja;
Michelangelo u Anna konjuġi Calleja, u
b'degriet tat-3 ta' April, 2007, il-ġudizzju
ġie trasfuż f'isem Anna mart Mikelangelo
Calleja, Noel, George u Michelle ahwa Calleja,
Minflok Mikelangelo Calleja li miet fil-mori tal-kawża.

vs

Middle Sea Valletta Life
Assurance Company Limited

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-atturi, wara li ppremettew illi:

Illi l-atturi huma l-eredi ta' Mario Calleja illi miet fl-eta' ta' tletin (30) sena fil-wieħed u għoxrin (21) ta' Diċembru tas-sena elfejn u wieħed (2001) kif jirriżulta mill-anness ċertifikat tal-mewt immarkat bħala Dokument 'A';

Illi l-istess Mario Calleja kien ha żewġ loans mingħand is-soċjeta' Bank of Valletta plc sabiex jiffinanzja x-xiri u jlesti l-post tar-residenza tiegħu fi Triq Xjuf ir-Riħ fin-Nadur, Għawdex;

Li biex ħa dan is-self il-bank esiga li Mario Calleja jottjeni poloz ta' assigurazzjoni sabiex jagħmlu tajjeb fost l-oħrajn f'każ li huwa jiġi nieqes;

Illi l-mejjet Mario Calleja kien talab u nħargulu żewġ poloz ta' assigurazzjoni mis-soċjeta' konvenuta Middle Sea Valletta Life Assurance Co. Limited, liema ċertifikati ta' poloz ta' assigurazzjoni qed jiġu esebiti bħala Dokument 'B' u dokument 'C' ma din iċ-ċitazzjoni;

Li dawn il-poloż kienu jassiguraw fost l-oħrajn illi jekk Calleja jiġi nieqes, is-soċjeta' konvenuta tħallas lill-Bank il-bilanċ kollu dovut minn Calleja;

Illi s-soċjeta' konvenuta issa li Mario Calleja ġie nieqes qed tirrifjuta li tħallas il-bilanċ dovut lil Bank of Valletta plc għas-self li kien sar lill-istess Mario Calleja;

Li s-soċjeta' konvenuta qed tirrifjuta li tħallas billi qed issostni li Calleja kellu mard jew kundizzjoni ta' saħħa li naqas li jinfirmaha bihom meta talab li jinħargulu l-poloż indikati;

Illi dan mhux minnu, anzi Mario Calleja kien b'saħħtu u ma kien ibati minn ebda mard serju proprju sa ffit għranet qabel miet;

Kopja Informali ta' Sentenza

Li minkejja li ġiet interpellata diversi drabi anke permezz ta' ittra ufficċjali tal-ħamsa (5) ta' Novembru tas-sena elfejn u tlieta (2003), is-soċjeta' konvenuta baqgħet ma tridx tħallas il-bilanċ dovut lil Bank of Valletta plc.

Talbu lis-soċjeta' konvenuta tgħid għaliex din il-Qorti m'għandhiex:

1. Tiddikjara illi s-soċjeta' Middle Sea Valletta Life Assurance Company Limited hija obligata tħallas il-bilanċ dovut lil Bank of Valletta plc flimkien ma' l-imgħaxijiet għal self li kien sar lil Mario Calleja;

2. Tikkundanna lis-soċjeta' konvenuta sabiex tħallas il-bilanċ dovut minn Mario Calleja flimkien ma' l-imgħaxijiet li akkumulaw fuq l-istess bilanċ.

Bl-ispejjeż u bl-ingunzjoni tas-soċjeta' konvenuta għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-atturi konfermata bil-ġurament ta' Noel Calleja.

Innotat illi s-soċjeta' konvenuta, debitament ingunta baqgħet kontumaċi.

Rat id-digriet tagħha tat-23 ta' April 2004 fejn ċaħdet it-talba tas-soċjeta' konvenuta li tiġġustifika l-kontumaċja tagħha.

Rat is-sentenza tal-Qorti ta' l-Appell tat-28 ta' Jannar 2005 li kkonfermat dan id-digriet.

Rat il-verbal tagħha tat-3 ta' April 2007 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet tal-kontendenti.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża, l-atturi bħala eredi ta' Mario Calleja, li miet fl-eta' ta' 30 sena fil-21 ta' Dicembru 2001,¹ spjegaw kif dan kien ħa żewġ *loans* biex jiffinanzja x-xiri u t-tlestija tad-dar residenzjali tiegħu, fin-Nadur, Għawdex. Bħala waħda mill-kundizzjonijiet imposti mill-Bank sabiex jingħata dawn il-facilitajiet, kien hemm dik illi tinħareġ polza ta' assikurazzjoni fuq ħajtu a favur tal-Bank fir-rigward ta' kull self illi kien ser jingħata². Meta ġie nieqes l-imsemmi Mario Calleja, kien għad baqa' parti sostanzjali minn dawn il-*loans* li kienu għadhom ma tħallsux³. L-atturi issa qed jippretendu illi l-bilanċ li għadu dovut, inkluż l-interessi relattivi, għandhom jagħmlu tajjeb għalihom iż-żewġ poloz ta' assikurazzjoni li kienu nħarġu a favur tal-Bank. Għalhekk għamlu din il-kawża sabiex id-ditta assikuratriċi li nħarġet dawn il-poloż tiġi ordnata tħallas l-ammonti assikurati lill-Bank, ħaġa li d-ditta konvenuta qed tirrifjuta li tagħmel, għax tikkontendi lli l-poloż mhumiex validi billi d-*decujus* kien naqas li jindikalha xi problemi mediċi li kellu.

Fin-noti ta' sottomissjonijiet tagħha d-ditta konvenuta aċċennat għall-possibilita' ta' nuqqas ta' interess ġuridiku f'din il-kawża. Ma hemmx eċċezzjoni formali f'dan is-sens, peress illi d-ditta konvenuta baqgħet kontumaċi. Imma kif sewwa ssottomettiet l-istess ditta f'dawn in-noti, il-ħtieġa ta' interess ġuridiku f'min jippromwovi kawża hija rekwizit essenzjali fil-liġijiet proċedurali li huma ta' ordni pubbliku, u għalhekk għandhom jiġu sollevati mill-Qorti stess, anke jekk ma jitqajmox mill-partijiet. Infatti ġie ribadit illi: "*l-karenza ta' l-interess fl-attur ġie sollevat mill-Qorti marte propria billi nħasset li din kienet kwistjoni ta' ordni pubbliku li l-ġudikant hu obligat li jirrilevaha ex officio. Dan in omaġġ għall-prinċipju superjuri anke għall-interess tal-partijiet, illi l-ġustizzja mhux semplicement tiġi amministrata, iżda anke li din tkun qed tiġi amministrata sew u skond il-liġi. Il-prinċipju ta' l-interess ġuridiku, dirett, legittimu w attwali f'kull min jipproponi azzjoni, jrid jiġi allura skupolożament imħares bis-sollenita' proċedurali*

¹ Ara Dok. A anness maċ-ċitazzjoni

² ara sanction letter a fol. 103 tal-process, u oħra a fol. 115 .

³ ara xhieda James Pace in rappreżentanza tal-BOV u li statements relattivi minnu esebiti a fol. 118 – 127 .

*kollha, anke jekk mhux sollevat mill-parti kuntrarja fil-gudizzju."*⁴

Huwa għalhekk meħtieġ qabel xejn illi jiġi eżaminat jekk l-atturi kellhomx interess ġuridiku biex jagħmlu din il-kawża.

Il-**Mattirolo** (Trattato di Diritto Giudiziario Civile Italiano; Torino 5ta. ed. Torino 1902 #54 et. seq.) ifisser x'inhu l-interess ġuridiku li jrid ikun hemm f'kull kawża bil-mod segwenti:

*"54. L'azione presuppone il diritto, che essa e' chiamata a tutelare; ma perche' la si eserciti e' mestieri che vi si abbia interesse. Indi la massima di giurisprudenza tradizionale "l'interesse e' la misura di azione" "point d'interet, point d'action". Il Codice di procedura civile italiano enuncia questo principio, applicandolo sia all'attore che al convenuto: all'articolo 36 (illum art. 100 c.p.c.) e' detto che 'per proporre una domanda in giudizio e per contraddire alla medesima, e' necessario avervi interesse' l'interesse necessario per potere partecipare alla causa in qualita' di attore, di convenuto, o di terzo interveniete – deve essere **diretto, legittimo, e attuale.***

*55. E' mestieri dapprima che l'interesse sia **diretto, personale,** perche' ... niuno e' ammesso a stare in giudizio se non per difesa di un interesse proprio, o di persona che esso legalmente rappresenta.*

*56. L'interesse deve in secondo luogo essere **legittimo,** cioe' conforme al diritto di chi sta in causa. L'interesse e' cosa essenzialmente distinta dal diritto, come l'utile e' distinto dal giusto; l'azione compete soltanto a tutela dei diritti, l'interesse e' la molla che la mette in esercizio. Quindi, se l'interesse e' scompagnato dal diritto, non vi ha azione, non giudizio possibile; cosi' che, per istituire un giudizio, non basta che un fatto d'altri pregiudichi i nostri interessi, ma occorre che questo fatto ci arrechi un danno giuridico, danno che non esiste se non e' injuria datum, se*

⁴ Prim'Awla : Kevin Chircop vs Joseph Chircop : 28.1.2004 .

cioe' non e' prodotto da chi, esorbitando dalla sfera del diritto proprio, offende un nostro diritto.

*57. Per ultimo l'interesse deve essere **attuale**, val quanto dire occorre che esista al momento in cui si propone l'azione. Avvertasi pero' che l'interesse puo' essere attuale, sebbene il diritto a cui si riferisce sia soltanto a termine, od anche solo eventuale; imperocche' anche un diritto eventuale puo' essere lesa; e la lesione fa sorgere l'interesse attuale e legittimo ad ottenere al ricognizione del diritto col mezzo di una condanna preventiva, che risolva la contesa presente" (pag. 50 – 52).*

Il-ligi procedurali tagħna ma tipprovdux artikolu speċifiku dwar dan l-interess ġuridiku f'kawża bħal ma tagħmel dik taljana. Imma kif kellhom okkażżjoni jgħidu l-Qrati tagħna:

"Fu nondimeno ritenuto nella patria giurisprudenza, malgrado il difetto di una precisa disposizione della legge in materia, e come corollario di queste due disposizioni (ss. 256 u 960) che base e misura di ogni azione giudiziario e' l'interesse in chi la istituisce e in chi la contesta; perche' se l'interesse e' una condizione sine qua non per il semplice intervento o per l'appello, e' tale con maggior ragione per poter iniziare un giudizio" ("Micallef Goggi vs. Armando Mifsud Vol. XXVII. I. 507).

Infatti teżisti ġurisprudenza kostanti tal-Qrati tagħna dwar l-elementi ta' l-interess ġuridiku meħtieġa f'kull kawża. Hekk insibu jingħad illi:

"In tema legali jinsab stabbilit fid-dritt ġudizzjarju ċivili li l-interess hu l-miżura ta' l-azzjoni (Vol. XXXVII. II. 608); u r-rekwiżit ta' l-interess hu ndispensabbli għall-proponibilita' ta' domandi fi kwalunkwe sedi ta' ġurisdizzjoni kontenzjuża (Vol. XXVII. I. 507). L-interess hu l-bażi ta' l-azzjoni (Vol. XXIX. I. 891); u ma jistax ikun hemm azzjoni jekk ma jkunx hemm interess (Vol. XXX. I. 317). L-attur fil-ġudizzju jrid ikollu nteress jistitwixxi l-azzjoni u jottjeni l-akkoljiment tagħha. Jekk l-azzjoni tkun inkapaċi li tipproduċi riżultament vantaġġjuż jew utili għal min

jipproponiha, dik l-azzjoni ma tistax tiġi protetta. U l-interess irid ikun ġa twieled u jrid ikun attwali, biex jiġġustifika l-azzjoni (Vol. XXXIII. I. 108; VOL. XXXVII. I. 57; XXXVII. II. 608). Biex wieħed jipproponi domanda f'ġudizzju, kif ukoll biex imantniha, hemm bżonn illi jkollu nteress fiha, jiġifieri hemm bżonn illi d-domanda ġġiblu riżultat utili; liema nteress irid ikun leġittima u konkret (Vol. XXVIII. II. 317)" (Appell: Pietro Paolo Borg v. Giuseppe Caruana: 3.12.1984; Vol. LXVIII. II. 233).

Applikati dawn il-prinċipji għall-każ in eżami, insibu illi l-atturi jridu jinqdew bil-poloż ta' assikurazzjoni msemmija li kienu nħarġu mis-soċjeta' konvenuta a favur tal-Bank of Valletta sabiex jeżimu ruħhom mill-obbligu tagħhom, qua eredi tad-decujus, illi jagħmlu tajjeb għad-dejn illi dan kien għad baqagħlu ma' l-istess Bank fl-epoka tal-mewt tiegħu. Huwa minnu illi għal dawn il-poloż kien qed iħallas id-decujus, għax hekk kellu struzzjonijiet mill-Bank sabiex jingħata l-*loans* li kien talab. Madankollu minn imkien ma jirriżulta dak li qed jippretendu l-atturi, u cioè' illi s-soċjeta' konvenuta qatt intrabtet illi f'każ ta' mewt tagħmel tajjeb għad-dejn tal-persuna li l-ħajja tiegħu kienet qed tiġi assikurata. Għall-kuntrarju qari akkurat tal-poloż in kwistjoni jindika illi f'kull każ kien hemm somma speċifikata li kellha tiħallas mid-ditta assikuratriċi lill-Bank fl-eventwalita' tal-mewt tal-persuna ndikata, indipendentement minn kemm seta' kien id-dejn tad-decujus dakinhar. Jista' jkun, għalkemm dan ma ħariġx mill-provi, illi hija prassi tal-banek lokali illi f'sitwazzjonijiet simili, kemm-il darba jiġbru dawn l-ammonti assikurati mingħand id-ditta li tkun ħarġet il-polza, ma jesigux ukoll il-ħlas tad-dejn li jkun baqa' mingħand l-eredi tal-mejjet. Imma din hija ħaġa purament fid-diskrezzjoni tal-Bank li jkun, u ta' l-inaqas fil-każ in eżami jidher illi l-Bank qiegħed jesigi l-ħlas tad-dejn li baqa' mingħand l-atturi, appuntu għaliex is-soċjeta' konvenuta qed tirrifjuta illi tonora l-poloż li kienu nħarġu fuq il-ħajja tad-decujus, għaliex tikkontendi illi dawn kienu nvalidi.

Jirriżulta għalhekk illi sa fejn l-atturi qed jibbażaw il-pretensjonijiet tagħhom fuq dawn il-poloż, jonqos fl-azzjoni preżenti ta' l-inaqas wieħed mit-tlett elementi ta' l-interess

ġuridiku meħtieġa f'kawża. Dan għaliex ma jistgħax jingħad illi l-atturi għandhom interess li huwa fl-istess waqt “**dirett, legittimu u attwali**”.

Huwa minnu illi l-atturi għar-raġunijiet ovvjii għandhom interess **dirett u personali** illi s-soċjeta' konvenuta tonera l-poloż in kwistjoni u tħallas l-ammonti assikurati lill-Bank of Valletta, biex b'hekk forsi l-istess Bank ma jibqgħax jesigri mingħandhom il-ħlas tad-dejn li kien għad fadallu jħallas id-deċujus fl-epoka tal-mewt tiegħu. Hekk ukoll jista' jingħad illi teżisti l-**attwalita'** ta' l-interess, għax mhux kontestat illi l-Bank qiegħed infatti jippretendi mingħand l-atturi dan il-ħlas. Imma l-istess ma jistgħax jingħad rigward il-**legittimita'** ta' dan l-interess fis-soċjeta' attriċi. Kif jirriżulta minn dak li jstipulaw dawn il-poloż, il-benefiċjarju dirett tagħhom, f'każ li tigri l-eventwalita' hemmhekk speċifikata, kellu jkun il-Bank u mhux l-atturi. Huwa evidenti li ma jeżisti ebda rapport kuntrattwali bejn l-atturi u s-soċjeta' konvenuta, għalkemm kienet il-ħajja tad-*deċujus* li dwarha saru l-assikurazzjonijiet in kwistjoni. Ma kien għalhekk mogħti l-ebda dritt legittimu lill-atturi minn dawn l-istess poloż, bħal ma jidher illi qed jippretendu, u li jintitolhom jitolbu li d-ditta assikuratriċi konvenuta tonera l-obbligazzjonijiet tagħha favur terzi, (*l'interesse che conforme al **diritto** di chi sta in causa*: Mattiolo op. cit.).

Għaldaqstant u peress illi jirriżulta, kif jikkontendu l-konvenuti, illi jeżisti nuqqas ta' interess ġuridiku fl-atturi li jipproċedu b'din il-kawża, il-Qorti għandha bilfors tieqaf hawn u ma tkomplix bl-eżami tal-kwistjonijiet l-oħra mqajma mill-kontendenti.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi tiddikjara illi l-atturi m'għandhomx interess ġuridiku jippromwovu din il-kawża u konsegwentement tiċhad it-talbiet ta' l-atturi, bl-ispejjeż kontra tagħhom.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----